

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 416/2021-41

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou Podhorský & Partners, s. r. o., Ventúrska 1, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Patrik Podhorský, PhD., LL.M., proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 99/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 99/2019 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Krajskému súdu v Bratislave **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 14 Co 99/2019 konať bez zbytočných prietrahov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **2 500 eur**, ktoré je Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Krajský súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **691,34 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

Odôvodnenie :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 18. augusta 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 99/2019 (ďalej aj „napadnuté konanie krajského súdu“). V napadnutom konaní navrhuje krajskému súdu prikázať konať bez zbytočných prietáhov a domáha sa priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 eur, ako aj náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 416/2021-24 z 20. októbra 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. V konaní vo veci samej má sťažovateľka procesné postavenie žalovanej proti žalobcom [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobcovia“) a predmetom konania je žaloba o nahradenie prejavu vôle sťažovateľky, aby ako predávajúca so žalobcami uzatvorila kúpnu zmluvu týkajúcu sa jej spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnostiach v katastrálnom území obce [REDAKOVANÉ]. Ako prvoinštančný súd vo veci konal Okresný súd Pezinok (ďalej len „okresný súd“), ktorý vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 8 Cb 279/2011-108 z 30. septembra 2015 [ďalej len „rozsudok okresného súdu“ (na základe opravného uznesenia okresného súdu č. k. 8 C 279/2011-122 bola opravená jeho spisová značka na č. k. 8 C 279/2011-108, pozn.)]. Proti tomuto rozsudku podali odvolanie žalobcovia, pričom sťažovateľka sa k nemu vyjadrila podaním ešte z 31. októbra 2016.

3. Sťažovateľka ďalej uviedla, že vzhľadom na uplynutie neprimerane dlhej doby od podaného odvolania žalobcov bez vydania rozhodnutia krajským súdom podala 20. marca 2020 na krajskom súde sťažnosť na prietahy predsedovi súdu. Pretože na túto sťažnosť odpoveď nedostala, podala na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“) žiadosť na dohľad nad súdnym spisom, ktoré túto jej žiadosť postúpilo na krajský súd. Preto 1. júla 2020 opätovne požiadala ministerstvo spravodlivosti o prešetrenie vybavenia jej sťažnosti predsedom krajského súdu a následne sa dozvedela, že jej vec pôvodne vedená pod sp. zn. 8 C 279/2011 bola krajskému súdu opätovne na rozhodnutie o odvolaní žalobcov predložená 23. apríla 2019 a bola jej pridelená spisová značka 14 Co 99/2019. Dodala, že nemá vedomosť o tom, z akého dôvodu došlo k vráteniu spisu okresnému súdu a až následne k jeho opätovnému predloženiu.

II. Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka tvrdí, že napadnuté konanie je poznačené nečinnosťou krajského súdu. Poukazuje pritom aj na celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania. V tejto súvislosti doplnila, že napadnuté konanie nepovažuje za zásadne právne ani skutkovo zložité. Dodala, že už v konaní pred prvoinštančným súdom bolo vykonané rozsiahle dokazovanie. Argumentovala tiež tým, že svojím konaním neprispela k priet'ahom, keďže sa hneď po podaní odvolania žalobcov k nemu vyjadrila (ešte v roku 2016, pozn.). Na záver doplnila, že v dôsledku absencie konečného meritórneho rozhodnutia vo veci je jej zároveň bránené vo výkone jej vlastníckeho práva.

III. Vyjadrenie krajského súdu, replika sťažovateľky a prehľad procesných úkonov

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

5. Ústavný súd si už v rámci prípravy predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti od krajského súdu vyžiadal aj jeho vyjadrenie k samotnej ústavnej sťažnosti. Krajský súd sa vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 Spr V 404/2021 doručenom ústavnému súdu 8. októbra 2021 v celom rozsahu odvolal na vyjadrenie vo veci konajúcej zákonnej sudkyne, ktorá k veci uviedla, že sa nevie vyjadriť k tomu, prečo vo veci nebolo rozhodnuté v období od predloženia veci na krajskom súde až do 26. januára 2021, pretože v tomto období jej nebola táto vec pridelená a nebola referujúcou sudkyňou (pôvodná referujúca sudkyňa bola k 26. januáru 2021 zvolená Súdnu radou Slovenskej republiky za člena jej hodnotiacej komisie, pozn.). V ďalšej časti svojho vyjadrenia poukázala na aktuálnu a trvalú zaťaženosť senátu 14 Co, ako aj na tú skutočnosť, že v období od 1. mája 2020 pracoval senát 14 Co len v dvojčlennom zložení z dôvodu práceneschopnosti jednej z členiek senátu. S poukazom na zaťaženosť senátu 14 Co, ktorý bol dlhodobo zaťažený vysokým počtom nerozhodnutých vecí, ako aj na skladbu jednotlivých vecí sa tak podľa vyjadrenia zákonnej sudkyne v súčasnosti nedá určiť termín rozhodnutia v napadnutom konaní, pretože senát 14 Co vybavuje veci podľa poradia, a to od rokov 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 a 2019. Uviedla, že s námietkou sťažovateľky o nečinnosti a neefektívnom postupe sa nestotožňuje. Dodala, že jej pridelené veci od 1. marca 2019, keď bola zaradená do senátu 14 Co, konkrétne veci z rokov 2014, 2015 a 2016, už vybavila a momentálne vybavuje veci z roku 2017, ktoré prevzala po inej sudkyňi. Podľa názoru zákonnej sudkyne tak krajský súd v napadnutom konaní priet'ahy nespôsobil, pretože len vybavuje veci podľa poradia ich nápadu, teda postupuje od najstarších podaní. O priet'ahy tak podľa zákonnej sudkyne nejde, pretože krajský súd, konkrétne senát 14 Co, robí sústavne a nepretržite úkony v iných skôr napadnutých veciach. Na záver dodala, že nie je možné uprednostniť napadnuté konanie pred inými podaniami, ktoré boli krajskému súdu doručené aj niekoľko rokov pred vecou sťažovateľky.

5.1. Okresný súd vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 Spr V 404/2021 (po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, pozn.) doručenom ústavnému súdu 18. novembra 2021 sa prostredníctvom zákonnej sudkyne v plnom rozsahu odvolal na svoje vyjadrenie ústavnému súdu doručené pred predbežným prerokovaním ústavnej sťažnosti.

III.2. Replika sťažovateľky:

6. Sťažovateľka sa na výzvu ústavného súdu z 23. novembra 2021 k stanoviskám krajského súdu vyjadrila podaním doručeným ústavnému súdu 22. decembra 2021, v ktorom v súvislosti s argumentáciou krajského súdu (resp. zákonnej sudkyne, pozn.) poukázala na to, že porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov súvisí vyslovene so zlou organizáciou práce krajského súdu a jeho sudcov, pretože je nemysliteľné, aby neboli rozhodnuté veci ešte z roku 2014 a senát nefungoval v trojčlennom zložení takmer jeden rok. Dodala, že vzhľadom na množstvo nevybavených vecí napadnutých pred vecou sťažovateľky (k 31. augustu 2021 ich bolo 108, pozn.) tak podľa názoru sťažovateľky ani jej vec v najbližšej dobe rozhodnutá nebude. Tiež uviedla, že podaným odvolaním sa mal krajský súd (vzhľadom na jeho podanie žalobcami ešte v roku 2016, pozn.) zaoberať prednostne. Doplnila, že na konečné meritórne rozhodnutie vo veci (o odvolaní proti rozsudku okresného súdu, pozn.) tak čaká už približne 5 rokov. Zopakovala, že svojím konaním neprispela k vzniku prietahov, porušenie jej práva na konanie bez zbytočných prietahov v plnej miere zaviniť svojím postupom krajský súd.

III.3. Prehľad procesných úkonov:

7. Ústavný súd z obsahu na vec sa vzťahujúceho zberného spisu krajského súdu zistil, že odvolanie žalobcov na účel rozhodnutia o ňom bolo okresným súdom na krajskom súde predložené 23. apríla 2019. Odvtedy nebol vykonaný žiaden procesný úkon smerujúci k vydaniu rozhodnutia vo veci (overované pred vydaním nálezu aj prostredníctvom Informačného centra krajského súdu, pozn.).

8. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov konania a zberného spisu krajského súdu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Sťažovateľka ústavnou sťažnosťou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní.

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 295/2019).

11. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza

zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Úlohou ústavného súdu bolo v danom prípade posúdiť, či v napadnutom konaní došlo k vzniku priet'ahov, či ich vznik bol spôsobený primárne postupom krajského súdu alebo na ich vznik mal vplyv aj postup samotnej sťažovateľky, ako aj to, aký vplyv na priebeh napadnutého konania mala samotná povaha prejednávanej veci.

12. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právna a skutková zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o žalobách (v danom prípade v rámci odvolacieho konania, pozn.), predmetom ktorých je riešenie otázky, resp. návrhu na nahradenie prejavu vôle jednej zo sporových strán v oblasti zmluvných vzťahov (vo veci sťažovateľky v súvislosti s riešením otázky vlastníctva k nehnuteľnosti, pozn.), patrí medzi pomerne bežne sa vyskytujúci predmet súdnych konaní. V tomto prípade je navyše, pokiaľ ide o otázku skutkovej zložitosti veci, potrebné zdôrazniť, že krajský súd vo veci v zásade nevykonáva dokazovanie, to bolo predmetom prvoinštančného konania. Z uvedeného dôvodu nie je toto kritérium spôsobilé ospravedlniť vznik priet'ahov.

13. V rámci posudzovania ďalšieho kritéria, a to správania sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že v jej postupe nevzhladol žiadne okolnosti, ktoré by akokoľvek negatívne ovplyvnili dĺžku napadnutého konania.

14. K tretiemu kritériu, a to postupu krajského súdu, je potrebné uviesť, že po preštudovaní predloženého spisového materiálu – zberného spisu krajského súdu (ako aj po overení aktuálneho stavu ústavnou sťažnosťou napadnutého konania, pozn.) ústavný súd v napadnutom konaní jednoznačne identifikoval jeho nečinnosť. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že krajský súd bol a je vo veci úplne nečinný, a to od samotného predloženia veci krajskému súdu (odvolanie bolo predložené 23. apríla 2019, pozn.) až do vydania tohto nálezu. Vo veci nebol krajským súdom vykonaní žiaden procesný úkon po dobu 2 rokov a 9 mesiacov.

15. Na základe uvedeného ústavný súd dospel v danom prípade k jednoznačnému záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom. Po zhodnotení všetkých okolností musí ústavný súd skonštatovať, že priet'ahy idú primárne na vrub postupu krajského súdu v dôsledku jeho už uvedenej absolútnej nečinnosti počas obdobia už presahujúceho 2 a pol roka. Na tomto mieste ústavný súd opätovne zdôrazňuje, že v rámci napadnutého konania (ako konania odvolacieho, pozn.) navyše krajský súd v zásade nevykonáva žiadne ďalšie dokazovanie, nenariaďuje pojednávanie. Ide v zásade o posúdenie veci a argumentov uvedených v odvolaní a vyjadrení k nemu bez nutnosti vypočúvania sporových strán a svedkov. Zároveň tiež s poukazom na uvádzané personálne aspekty v spojení s množstvom agendy, ktorú musí krajský súd a zákonný sudca riešiť, ústavný súd v zmysle už svojej konštantnej rozhodovacej činnosti zdôrazňuje, že štát je primárne zodpovedný za to, aby zabezpečil dostatočné personálne a materiálno-technické podmienky na riadny výkon spravodlivosti a nedostatky v tejto oblasti v žiadnom prípade nesmú byť na ujmu právam účastníkov konania, v tomto prípade sťažovateľky. Na tomto mieste ústavný súd pripomína, že uvedené je aj otázkou organizácie práce, a to nielen samotného zákonného sudcu, ale aj vedenia súdu. Predostreté „argumenty“ krajského súdu o vybavovaní vecí podľa ich poradia teda nie sú spôsobilé „exkulovať“ krajský súd pri jeho nečinnosti v prípade napadnutého konania. Ústavný súd zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších zamestnancov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie

svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020).

16. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom krajského súdu v napadnutom konaní boli porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadosťučinenie

17. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhla, aby ústavný súd po prijatí rozhodnutia o porušení namietaných práv prikázal krajskému súdu konať bez zbytočných prietáhov. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní, krajskému súdu prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka nachádza (bod 2 výroku nálezu).

18. Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli porušené, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľka požadovala priznanie zadosťučinenia vo výške 10 000 eur. Uvedené odôvodňovala primárne celkovou dĺžkou napadnutého konania (a to aj s poukazom na to, kedy bolo vydané prvoinštančné rozhodnutie v jej veci – rozsudok okresného súdu a podané odvolanie žalobcov, pozn.), pričom poukázala na pretrvávajúci stav jej právnej neistoty a na skutočnosť, že svojím konaním nezapríčinila vznik prietáhov. Tiež argumentovala, že v dôsledku nečinnosti krajského súdu nemôže užívať nehnuteľnosti, ktorých je podielovou spoluvlastníčkou.

19. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovrieť ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia, pričom pri jeho určení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

20. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na tieto základné okolnosti. Prvou je zohľadnenie celkovej dĺžky napadnutého konania pred krajským súdom bez vykonania akéhokoľvek procesného úkonu, teda obdobie úplnej a ničím neodôvodnenej nečinnosti v trvaní 2 rokov a 9 mesiacov. Zároveň ústavný súd v tejto súvislosti prihliadal aj na to, že sťažovateľka

sa svojím postupom a konaním nijak nepričinila o nemožnosť rozhodnúť vo veci, preto rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia sťažovateľke v sume 2 500 eur (bod 3 výroku nálezu).

21. Ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovел tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku nálezu).

VI. Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 691,34 eur (bod 4 výroku nálezu).

23. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [(ďalej len „vyhláška“); § 11 ods. 3, § 13a, § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a podanie repliky k vyjadreniam krajského súdu). Celkovo tak sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov v sume 576,12 eur. Priznanú odmenu ústavný súd zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 115,22 eur, pretože právny zástupca sťažovateľky je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky).

24. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 26. januára 2022

Miloš Maďar
predseda senátu